Κυριακή Θ' Λουκά: η παραβολή του άφρονος πλουσίου (Άγιος Κύριλλος Αλεξανδρείας)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 15 Νοεμβρίου, 2019

Εξήγησις υπομνηματική εις το κατά Λουκάν Ευαγγέλιον, κεφ. ια΄ [Λουκά 12, 16-21]

«*εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ* (: Και είπε σε όσους τον άκουγαν: ‘’Να προσέχετε και να **προφυλάγεστε από κάθε είδος πλεονεξίας**. **Η πλεονεξία δεν μπορεί καθόλου να κάνει τη ζωή σας άνετη και χαρούμενη**. Διότι **η ζωή του ανθρώπου δεν εξαρτάται από τα περίσσια πλούτη του** και δε διατηρείται από τα υπάρχοντά του. Τα πολλά του πλούτη δεν μπορούν να του εξασφαλίσουν τη μακροζωία και την ευχάριστη ζωή’’)».

Μας παρουσίασε ο Κύριος την πλεονεξία ως βόθρο διαβολικό, την οποία ο σοφός απόστολος Παύλος, όπως είπαμε, την ονομάζει και **ειδωλολατρία**: «*Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρία* (: Νεκρώστε λοιπόν τα μέλη σας που επιθυμούν τις γήινες απολαύσεις και ηδονές. Νεκρώστε την πορνεία, την ακαθαρσία, κάθε πάθος και υποδούλωση στο κακό, κάθε κακή επιθυμία και την πλεονεξία, η οποία είναι λατρεία στο είδωλο του χρήματος)» [Κολ. 3, 5], επειδή αυτή ταιριάζει μόνο σε εκείνους που δε γνωρίζουν τον Θεό, ή και είναι ισοβαρείς σε βεβήλωση με εκείνους που λατρεύουν ξύλα και πέτρες. Γι’ αυτό λέγει ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός: «*Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας* (: Να προσέχετε και να προφυλάγεστε από κάθε είδος πλεονεξίας)», δηλαδή και μικρή και μεγάλη. Γιατί **ο πλεονέκτης είναι ασθενής**, και σηκώνει τα μάτια του μόνο σε Εκείνον που με όσα έπαθε μπορεί να τον αγανακτήσει.

Και Εκείνος, επειδή είναι και δίκαιος και αγαθός, δέχεται βέβαια την παράκληση, αλλά σε αυτούς που έχουν διαπράξει αδικίες, επιβάλλει τις τιμωρίες. Και αυτό θα το μάθεις από αυτά που λέγει με τη φωνή των αγίων προφητών: «*διὰ τοῦτο ἀνθ᾽ ὧν κατεκονδυλίζετε πτωχοὺς καὶ δῶρα ἐκλεκτὰ ἐδέξασθε παρ᾽ αὐτῶν, οἴκους ξεστοὺς ᾠκοδομήσατε καὶ οὐ μὴ κατοικήσητε ἐν αὐτοῖς, ἀμπελῶνας ἐπιθυμητοὺς ἐφυτεύσατε καὶ οὐ μὴ πίητε τὸν οἶνον αὐτῶν. ὅτι ἔγνων πολλὰς ἀσεβείας ὑμῶν, καὶ ἰσχυραὶ αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν, καταπατοῦντες δίκαιον, λαμβάνοντες ἀλλάγματα καὶ πένητας ἐν πύλαις ἐκκλίνοντες* (: Για τούτο τον λόγο, επειδή γρονθοκοπούσατε και μωλωπίζατε τους φτωχούς και λαμβάνατε εκβιαστικώς δώρα από αυτούς, με τα οποία

ανοικοδομήσατε πολυτελείς οίκους με λαξευτούς λίθους, σας λέγω ότι δεν θα κατοικήσετε σε αυτούς. Φυτέψατε ωραίους καρποφόρους αμπελώνες και δε θα πιείτε οίνο από αυτούς. Θα βαδίσετε σε καταστροφή και αφανισμό, διότι εγώ γνώρισα ότι οι ασέβειές σας είναι πολλές, οι αμαρτίες σας βαριές, διότι καταπατούσατε το δίκαιο, λαμβάνατε ανταλλάγματα και παραβλέπατε το δίκαιο των φτωχών, όταν ως δικαστές κληθήκατε να δικάσετε κοντά στις πύλες της πόλεως)» [Αμώς, 5,11-12].

Και πάλι: «*Οὐαὶ οἱ συνάπτοντες οἰκίαν πρὸς οἰκίαν καὶ ἀγρὸν πρὸς ἀγρὸν ἐγγίζοντες, ἵνα τοῦ πλησίον ἀφέλωνταί τι. μὴ οἰκήσετε μόνοι ἐπὶ τῆς γῆς; ἠκούσθη γὰρ εἰς τὰ ὦτα Κυρίου σαβαὼθ ταῦτα· ἐὰν γὰρ γένωνται οἰκίαι πολλαί, εἰς ἔρημον ἔσονται μεγάλαι καὶ καλαί, καὶ οὐκ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐταῖς. οὗ γὰρ ἐργῶνται δέκα ζεύγη βοῶν, ποιήσει κεράμιον ἕν, καὶ ὁ σπείρων ἀρτάβας ἓξ ποιήσει μέτρα τρία* (: Αλίμονο σε εκείνους, οι οποίοι συνδέουν την οικία τους στην οικία του άλλου και τον αγρό τους με τον αγρό του άλλου, για να αφαιρέσουν κάτι από την ιδιοκτησία του πλησίον! **Μήπως πρόκειται να κατοικήσετε μόνοι εσείς και δια παντός επάνω στη γη;** Οι πονηρίες και οι αδικίες αυτές έφθασαν στα ώτα Κυρίου του Παντοκράτορος, ο οποίος και είπε: “και εάν ακόμη οικοδομηθούν πολλές και περισσότερες οικίες, μεγάλες και ωραίες, θα προορισθούν για την καταστροφή και την ερήμωση. Κανείς δεν θα υπάρχει, που θα κατοικεί σε αυτές! Αγρός, τον οποίον όργωσαν δέκα ζεύγη βοδιών, θα αποδώσει καρπό, ο οποίος μόλις και θα γεμίζει μία μόνο στάμνα. Και εκείνος ο οποίος στους αγρούς του έσπειρε εξ αρτάβες, θα λάβει ως απόδοση το ήμισυ αυτών, μόνο τρία μέτρα’’)» [Ησ. 5, 8-10].

Λοιπόν με κάθε τρόπο η πλεονεξία είναι ανώφελη, είναι όμως ανωφελής και με άλλο τρόπο. «Γιατί η ζωή κάποιου», λέγει, «δεν εξαρτάται από το αν είναι πλούσιος, δηλαδή δεν παρατείνεται το μέτρο της ζωής ανάλογα με τον πλούτο». Και αυτό μας το έδειξε ο Σωτήρας με σαφήνεια και ολοκάθαρα, συνθέτοντας πολύ εύστοχα την παραβολή που είναι συνδεδεμένη με αυτά που ειπώθηκαν. Διδάσκει λοιπόν ο Χριστός τα πιο εξαιρετικά από όλα, και πριν από όλες τις αρετές το επιστέγασμα, δηλαδή **την αγάπη**, της οποίας το πιο καλό είναι **η ελεημοσύνη**. Αλλά ο Σατανάς που μισεί το καλό, ο εφευρέτης που πολεμά εκείνους που προκόβουν πνευματικά, δημιουργεί πολλές φορές επιζήμια οκνηρία σε εκείνους που μπορούν να κάνουν ευεργεσίες. Και ο νόμος βέβαια του Θεού διεγείρει προς ελεημοσύνη λέγοντας: «*Ἐὰν δὲ γένηται ἐν σοὶ ἐνδεὴς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου ἐν τῇ γῇ, ᾗ Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι, οὐκ ἀποστέρξεις τὴν καρδίαν σου οὐδ᾽ οὐ μὴ συσφίγξῃς τὴν χεῖρά σου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ σου τοῦ ἐπιδεομένου· ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χεῖράς σου αὐτῷ καὶ δάνειον δανειεῖς αὐτῷ ὅσον ἐπιδέεται, καθότι ἐνδεεῖται* (: Εάν συμβεί, ώστε σε μία από τις πόλεις της χώρας, που σου έδωσε Κύριος ο Θεός σου, να υπάρξει φτωχός μεταξύ των αδελφών σου, εσύ να μη κλείσεις τα σπλάγχνα σου, να μη σκληρύνεις και αποτραβήξεις την καρδία σου από αυτόν, να μην κλείσεις σφικτά τα χέρια σου, για να μη δώσεις τίποτε στον πεινασμένο και πονεμένο αδελφό σου. Αλλά πλούσια θα ανοίξεις τα χέρια σου προς αυτόν, θα του προσφέρεις και θα του δανείσεις όσο

και ό,τι του χρειάζεται, αφού βρίσκεται σε ανάγκη)» [Δευτ. 15, 8], αυτός όμως αντιστέκεται και μας πείθει να μαζεύουμε το χέρι και να συσσωρεύουμε τον πλούτο στη γη και μας υποδεικνύει απολαύσεις σαρκικές. **Οδηγεί βέβαια και στη λήθη του θανάτου** και δε μας αφήνει να δούμε το μέλλον, ούτε να σκεφτούμε κάτι ανθρώπινο. Και πρόσεχε το πράγμα ζωγραφισμένο σαν σε εικόνα με την παραβολή που αμέσως παρακάτω μας διηγείται ο Κύριός μας:

«*Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων, Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου;* (: Κάποιου πλουσίου ανθρώπου τα εκτεταμένα του χωράφια απέδωσαν άφθονη σοδειά και μεγάλη παραγωγή. **Αντί όμως να ευχαριστήσει τον Θεό και να ευχαριστηθεί κι ο ίδιος για την ευφορία αυτή, συλλογιζόταν μέσα του, αγωνιούσε και αναστατωνόταν** λέγοντας: ‘’Τι να κάνω, διότι δεν έχω πού να μαζέψω τους καρπούς των χωραφιών μου που μου περισσεύουν; Θέλω να γίνουν όλοι δικοί μου, για να τους απολαύσω μόνος μου’’)».

Εσύ όμως σε παρακαλώ να προσέξεις καλά, για να θαυμάσεις τη σοφή διατύπωση του λόγου. Γιατί δεν έδειξε σε εμάς ότι ευφόρησε ένα χωράφι, αλλά είπε ότι ευφόρησε όλη η χώρα που κατείχε αυτός, για να μάθεις το **μέγεθος του πλούτου**. Τι γίνεται λοιπόν; Ο πλούσιος, που περιβαλλόταν από τόσο πολλά και αμέτρητα αγαθά, στενοχωρείται για τις φροντίδες και **βγάζει τις φωνές που προφανώς θα έβγαιναν από το στόμα του φτωχού**. Γιατί εκείνος που βρίσκεται σε έλλειψη των αναγκαίων για τη ζωή, λέγει: «Τι να κάνω;». Πάντοτε βγάζει την τόσο άθλια φωνή. Αλλά να, τα ίδια λόγια λέει και ο πλούσιος, πονώντας πολύ και υποφέροντας: «*καὶ εἶπεν, Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὸν σῖτον καὶ τὰ ἀγαθά μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου, Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου* (: Τελικά, ύστερα από μεγάλη σκέψη και συλλογισμό, είπε: «Αυτό θα κάνω: Θα γκρεμίσω τις αποθήκες μου και θα κτίσω μεγαλύτερες και πιο ευρύχωρες. Και θα μαζέψω εκεί όλη τη σοδειά μου και τα αγαθά μου και σαν άνθρωπος που μόνο τις απολαύσεις της κοιλιάς γνώρισα, θα πω στην ψυχή μου: ‘’Ψυχή μου, έχεις πολλά αγαθά, που είναι αποθηκευμένα και σου φτάνουν για πολλά χρόνια. Μη σκοτίζεσαι πλέον για τίποτε, αλλά απόλαυσε μία ζωή αναπαυτική· φάε, πιες, γέμισε χαρά’’)» [Λουκ. 12, 18-19].

Σκεφτόταν να οικοδομήσει αποθήκες πλατύτερες, ήθελε να απολαμβάνει μόνος αυτά που είχε. **Δεν αγαπά τη φτώχεια, δεν επιθυμεί τα καυχήματα από αυτά** , αλλά λέγει: «Θα γκρεμίσω τις αποθήκες μου». Πρόσεχε και άλλον ανόητο λόγο του· γιατί λέγει: «Θα μαζέψω εκεί όλη τη σοδειά μου». **Δεν πίστευε ότι αυτά τα είχε από τον Θεό**, όπως ο Ιώβ, γιατί τότε θα φρόντιζε γι’ αυτά σαν να ήταν οικονόμος του Θεού, αλλά τα θεωρούσε καρπούς των κόπων του. Ότι δεν θεωρούσε ότι η ευημερία του προερχόταν από τον Θεό, το δείχνει καθαρά με αυτά που λέγει. Γιατί λέγει: «Θα συγκεντρώσω τη σοδειά μου και δε θα δώσω σε κανένα τα αγαθά μου, αλλά θα τα

αποταμιεύσω όλα για τον εαυτό μου και την κοιλιά μου». **Ποιος όμως θα μπορούσε να σκεφτεί έτσι γι΄αυτούς που έχουν ανάγκη, γνωρίζοντας ότι ο Θεός είναι ο χορηγός αυτών που έχει αποκτήσει; Γιατί σε αυτούς ανήκει το να έχουν κάτι από τον Θεό, και πρέπει να χρησιμοποιούν όπως θέλει ο Θεός, αυτά που έχουν.**

Αλλά ο πλούσιος αυτός δεν κτίζει τις αποθήκες που μένουν, αλλά εκείνες που καταστρέφονται. Και **το ακόμα πιο παράλογο από αυτό, ορίζει για τον εαυτό του διάρκεια ζωής**, σαν να τη θέρισε και αυτήν από τη γη· γιατί λέγει: «Και θα πω στην ψυχή μου: ‘’Ψυχή, έχεις πολλά αγαθά που αρκούν για πολλά χρόνια’’». «Αλλά ω πλούσιε», θα μπορούσε να πει κάποιος, «τους καρπούς βέβαια τους έχεις στις αποθήκες, έτη όμως πολλά από πού μπορείς να λάβεις;». Τέτοιος είναι και ο εδώ πλούσιος, ο οποίος σκύβει πάνω στην κοιλιά του, **έχοντας λαιμό αντί λογισμού**, αλλά δε ζει σύμφωνα με το παράδειγμα του μόνου αγαθού. Γι' αυτό την ψυχή του την περιποιείται με τις τροφές της σάρκας, και επιβάλλει στην ψυχή τη μισητή ηδονή που ακολουθεί αυτές. Γιατί με τρόπο εύφημο ο Κύριος **με το «να ευφραίνεσαι», φανέρωσε τα υπογάστρια πάθη, τα οποία είναι συνέπεια του χορτασμού, γιατί τον χορτασμό τον ακολουθούν τα αφροδίσια.**

Και βέβαια **έπρεπε να τρώγει για να ζει, όχι όμως να ζει για να τρώγει, σύμφωνα με εκείνους που θεοποιούν την κοιλιά** και λένε: «*αὐτοὶ δὲ ἐποιήσαντο εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίαμα σφάζοντες μόσχους καὶ θύοντες πρόβατα, ὥστε φαγεῖν κρέατα καὶ πιεῖν οἶνον λέγοντες· φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν* (: Αυτοί όμως οργάνωσαν συμπόσια ευφροσύνης και αγαλλιάσεως της κοιλίας τους. Έσφαξαν μοσχάρια, θυσίασαν πρόβατα, ώστε να τρώνε κρέατα και να πίνουν οίνο λέγοντας: “ας φάμε και ας πιούμε, διότι αύριο πεθαίνουμε”!)» [Ησ. 22, 13] και: «*εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, Φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνῄσκομεν* (: Εάν, από κίνητρα και υπολογισμούς που κάνουν όσοι άνθρωποι επιζητούν επίγειες τιμές και απολαβές, κινδύνεψα να κατασπαραχθώ θηριομαχώντας την Έφεσο, τι κέρδισα από αυτό; Εάν οι νεκροί δεν ανασταίνονται, τότε ας εφαρμόσουμε εκείνο που λένε οι άπιστοι και υλιστές: ‘’Ας φάμε και ας πιούμε, διότι αύριο πεθαίνουμε’’)» [Α΄Κορ. 15, 32]. Έπρεπε όμως να λένε το αντίθετο: «Επειδή αύριο πεθαίνουμε, ας μη φάμε, ούτε να πιούμε».

Σε τι ωφέλησε αυτόν τον πλούσιο η μεγάλη φροντίδα; Ολόκληρος είναι της σάρκας. Βλέπεις όμως πόση ζημιά υπέστη αυτός που για κανένα από τους άλλους δεν ήταν καλός, αλλά μόνο για τον εαυτό του πλούσιος. Είχε φροντίσει να πλουτίσει· αγρύπνησε για να συγκεντρώσει πολλά· συγχαίρει την κοιλιά του, επειδή έχει πολλά από αυτά που είναι αναγκαία· ολόκληρος **είναι προσκολλημένος στα γήινα πράγματα· δε βλέπει προς τα επάνω στον Θεό· δε βλέπει αυτά που θα γίνουν, δε σκέφτεται τον Θεό που δικάζει καθισμένος στο θεϊκό βήμα· δε βλέπει τον γείτονα θάνατο· γιατί καταδικάστηκε με απρόσμενο θάνατο ο**

πλούσιος που μισούσε τους φτωχούς. Ενώ σκεφτόταν το βράδυ την πρωινή τροφή, δεν έφτασε να δει την ακτίνα του όρθρου. Γιατί άκουσε ότι συντομεύτηκε η ζωή του με απόφαση του Θεού.

«*Ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται;* (: ’’Άμυαλε και ανόητε άνθρωπε, που στήριξες την ευτυχία σου μόνο στις απολαύσεις της κοιλιάς και νόμισες ότι η μακροζωία σου εξαρτιόταν από τα πλούτη σου και όχι από μένα· τη νύχτα αυτή, που εδώ και πολύ καιρό ονειρευόσουν ως νύχτα ευτυχίας και νόμιζες ότι θα άρχιζε από δω και πέρα η αναπαυτική και απολαυστική ζωή σου, οι φοβεροί δαίμονες απαιτούν να πάρουν την ψυχή σου. Σε λίγο θα πεθάνεις. Αυτά λοιπόν που ετοίμασες και αποθήκευσες σε ποιον θα ανήκουν και σε ποιους κληρονόμους θα περιέλθουν;’’)».

Έχοντας δηλαδή την απόλαυση εντελώς για μια στιγμή και για περιορισμένο χρόνο· γιατί θα εξαφανιστεί σαν σκόνη, και θα σταλεί σε άλλους, και πολλές φορές σε εκείνους που δε γνωρίζουμε ή ίσως και σε εχθρούς. Άρα λοιπόν είναι αλήθεια ότι όταν παρατείνεται σε κάποιον η ζωή του, αυτό δεν οφείλεται στα υπάρχοντά του. Τρισευτυχισμένος όμως είναι και με λαμπρές ελπίδες αυτός που πλουτίζει με τρόπο αρεστό στον Θεό. Γιατί αυτός που φθείρεται με τις γήινες φροντίδες έχει επιζήμιο τέλος και θα φύγει φτωχός προς τον Θεό, ενώ εκείνος που φροντίζει αυτά που θέλει ο Κύριος, θα πλουτίσει με έργα αγαθά και θα έχει θησαυρό ασύλητο στους ουρανούς.

ΠΗΓΕΣ:

• Αγίου Κυρίλλου, αρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας, Εξήγησις υπομνηματική εις το κατά Λουκάν ευαγγέλιον, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ερευνητικό έργο «Οι δρόμοι της πίστης: Ψηφιακή Πατρολογία».
(https://greekdownloads3.files.wordpress.com/2014/09/commentarii-in-lucam_.pdf)

•Αγίου Κυρίλλου Αλεξανδρείας Άπαντα τα έργα, Πατερικές εκδόσεις «Γρηγόριος Παλαμάς», εκδ. οίκος «Το Βυζάντιον», Θεσσαλονίκη 2005, «Υπόμνημα εις το κατά Λουκάν Α΄», κεφάλαιο 12ο, σελ. 513-521.

• Παν. Τρεμπέλα, Η Καινή Διαθήκη μετά συντόμου ερμηνείας, εκδ. Ο Σωτήρ, Αθήνα 1997

• http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/index.html

- http://users.sch.gr/aiasgr/Kainh_Diathikh/Biblia/Kainh_Diathikh.htm
- http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Biblia/Palaia_Diathikh.htm

(Επιμέλεια κειμένου: Ελένη Λιναρδάκη, φιλόλογος)